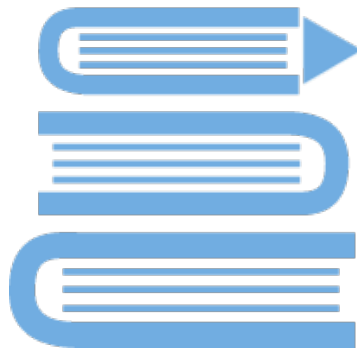

ExamLearn.ie

Colscaradh

Colscaradh

Colscaradh

Ie Pádraig Mac Suibhne

- Shantaigh sé bean (*He desired a woman*)
- i nead a chine, (*in the nest of his kin*)
- faoiseamh is gean (*respite and affection*)
- ar leac a thine, (*at the hearthstone*)
- aiteas is greann (*pleasantness and humour*)
- i dtógáil chlainne. (*in building a family*)
- Shantaigh sí fear (*She desired a man*)
- is taobh den bhríste, (*and a side of the trousers*)
- dídean is searc (*shelter and love*)
- is leath den chiste, (*and half the cake*)
- saoire thar lear (*holidays abroad*)
- is meas na mílte. (*and the respect of thousands*)
- Thángthas ar réiteach. (*They came to a solution*)
- Scaradar. (*They separated*)

Saol agus Saothar an Fhile

Saol

- Rugadh é i gContae Dhún na nGall sa bhliain 1942.
- Bhain sé céim amach sa Ghaeilge agus sa stair in Ollscoil Mhaigh Nuad.
- D'oibrigh sé mar múinteoir iarbhunscoile.

Saothar

- Scríobh sé na leabhair *Taibhsí an Chreagáin* (1976), *Spaisteoireacht* (1988) agus *Solas Uaigneach* (1992).

Téamaí

Easpa (Grá)

Cé gur dán faoi lanúin phósta atá anseo, níor luadh grá oiread is uair amháin. Deirtear linn ag tús an chéad dá véarsa: "Shantaigh sé bean" agus "Shantaigh sí fear". Is cur chuige cineál ábharaíoch atá anseo. Níl siad ag lorg duine ar mhaithe leis an bpearsantacht atá acu, níl siad ach á lorg mar rud le gnóthú.

Ba mhaith leis an bhfear go mbeadh an bhean "i nead a chine", ach ní hionann sin agus a rá go mbeidh grá eatarthu. Is díreach gur rud traidisiúnta gnách é sin le déanamh. Tá an bhean níos measa fós, ní luann sí aon rud atá uaithi ón bhfear, an méid atá uaithi ná cothromaíocht sa phósadh "leath den bhríste", agus níos mó rudaí breise anuas air sin "saoirse thar lear / is meas na mílte".

Ní lorgaítear grá, nó ní luaitear go réitíonn siad go maith lena chéile. Cúis mhaith gurb í seo an chúis ar theip ar an bpósadh ar an gcéad dul síos!

Clann

Ar bhealach is codarsnacht idir an saol traidisiúnta agus an saol nua-aimseartha atá i gceist leis an dán seo. Ba mhaith leis an bhfear na gnéithe dearfacha a bhaineann leis an mbuanchruth den phósadh. Is iad sin "faoiseamh is gean / ar leac a thine / aiteas is greann / i dtógáil chlainne". Cruthaíonn sé íomhá den saol idéalach a chaithfeadh sé lena spéirbhean. Bheidís te teolaí, agus ag baint pléisiúir mhóir as bheith ag tógáil clainne le chéile.

Ach níl fhios againn an bhfuil páistí ag teastáil ón mbean seo fiú. Agus is dócha nár fhiafraigh an fear di má theastaigh uaithi. Tá an bhean ag iarraidh saol neamhspleách a chaitheamh sula smaoiníonn siad ar chlann a thógáil fiú: "saoire thar lear / is meas na mílte". Is í seo an choimhlint eatarthu. Sé sin go bhfuil an dearcadh 'nua-aimseartha' ag an mbean de dhul amach agus an saol a bhlaiseadh roimh smaoineamh ar bheith ag iompar clainne agus socrú síos don chuid eile dá saol.

Ról na mBan

Deir an fear go bhfuil "aiteas is greann" uaidh "i dtógáil chlainne". Ach an amhlaidh go mbeidh sé ina athair a fhanann sa bhaile chun aire a thabhairt do páistí nó an é go mbeidh sé ag obair amuigh sa domhan mór agus ag súil go dtiocfadh sé abhaile gach oíche chuig dinnéar breá agus go mbeidh sé ag súgradh leis na páistí ar feadh uair nó dhó sula gcuireann a bhean iad ina luí?

Is cosúil nach bhfuil ón mbean ach cothromaíocht sa phósadh seo "leath den chiste", "taobh den bhríste". Níl anseo ach cothromaíocht gnéis. An bhfuil an cead ag an mbean an méid seo a lorg? Téann sí beagáinín thar fóir ina dhiaidh áfach, ag éileamh "saoire thar lear" agus "meas na mílte", cad is brí le meas na mílte ar aon chuma? Ach is dócha go n-ardaíonn sé an t-ábhar de nádúr an phósta bheith ag athrú sa lá atá inniu ann maidir le ról na mban agus le ról na bhfear. Seans go dtéann an dán seo i ngleic leis an ábhar ar bhealach aischéimnitheach fiú.

Teicníochtaí

Codarsnacht

Ní fhéadfadh codarsnacht níos soiléire bheith le feiceáil sa dán seo. Cuirtear i gcomparáid mianta fir agus mianta mná maidir lena bpósadh.

Tosaíonn an dá véarsa amach mar an gcéanna: "Shantaigh sé bean" "Shantaigh sé fear", ach tar éis sin tá meonta an-éagsúil acu faoina bhfuil uathu sa phósadh seo. Is nithe teaghlaigh, comónta, traidisiúnta ata ag teastáil ón bhfear "ar leac a thine / i dtógáil chlainne". Cruthaítear íomhá den phósadh traidisiúnta idéalach sa véarsa seo.

Ach ní leor an méid seo don bhean is cosúil. Teastaíonn uaithi a saol neamhspleách féin a bheith aici, nach bhfuil rialaithe ag clann ná teach. Lorgaíonn sí "leath den chiste, / saoire thar lear / is meas na mílte". Tá sí ag iarraidh bheith amuigh ag taisteal ar comhleibhéal lena fear. Níl sí róthógtha leis an smaoineamh de theaghlach a bhúnú ag an staid seo. Rud nach bhfuil míréalaíoch measaim.

Ach, mar a léiríonn an chodarsnacht seo, toisc nach bhfuil siad ar aon intinn ar chor ar bith faoina bhfuil uathu sa phósadh, "Thangthas ar réiteach. / Scaradar."

Rann

Bíonn ranna binn ar an gcluas agus éiríonn leo dul i gcion ar na léitheoirí. Baintear úsáid shoiléir as ranna sa dán seo. Féach i véarsa an fhir: "chine / tine / chlainne", "bean / gean / greann". Is fuaimeanna dearfacha agus sona a dhéanann an friotal seo, mar aon leis na nithe a ndéanann siad cur síos orthu.

Is spéisiúil an chodarsnacht a fheiceáil sna ranna idir véarsa an fhir agus véarsa na mná: "fear / searc / lear" agus "bhríste / chiste / mílte". Is fuaimeanna níos gonta a dhéanann na focail seo. Ní haon chomhtharlúint dar liom go bhfuil an focal bríste an-chosúil le bríste, agus go bhfuil mílte an-chosúil le "millte". Cuireann siad seo le fios an dearcadh 'diúltach' atá á chur chun cinn ag an mbean.

Níl aon ranna sa tríú véarsa toisc go scarann an bheirt óna chéile ar deireadh.

Meafar

Éiríonn le meafair dul i gcion orainn go fochomhfhiosach i ndánta. Ní haon eisceacht í an dán seo. Úsáideann an file roinnt meafar i véarsa na mná chun an t-urtheilgean (hyperbole) a chur in iúl. Ní hionann "taobh den bhríste" agus go bhfuil an bhean agus an fear ag roinnt péire bríste amháin idir an bheirt acu.

Agus níl i gceist le "leath den chiste" ná go n-éireodh an lanúin ramhar agus iad ag ithe cáca iomlán eadarthu beirt gach oíche. Is cáca meafarach atá ann. Ach cabhraíonn na híomhánna glé seo a chumtar leis na meafair linn an dán a shamhlú níos éasca agus is mó a théann sé i gcion orainn dá bharr.

Meadaracht

Úsáidtear foirm den rosc sa dán seo. Lasmuigh den tríú líne déag agus den cheathrú líne déag tá dhá bhéim i ngach líne. Tá rann deiridh agus comhfhuaim sa dán ar fad.

Mothúcháin

Díomá

Tá díomá orainn nach ionann na dearcthaí atá ag an mbeirt seo i leith an phósta ar chor ar bith. Cloisimid ar dtús ón bhfear agus an saol álainn grámhar ar mhaith leis a chaitheamh ag tógáil clainne i dteaghlach teolaí. Ach ní tharlóidh a leithéid toisc nach roinneann a bhean na mianta seo. Is dócha gur chóir dó a chinntiú léi cad a bhí uaithe ón bpósadh sular thosaigh siad amach air.

Teipeann ar an-chuid póstaí sa lá atá inniu ann ar an drochuair. Is fíric thruamhéalach atá anseo a chuireann laghmhisneach orainn. Ar a laghad ní raibh páistí sa phósadh seo, mar sin ní bheidh drochéifeacht ag an gcolscaradh orthu siúd, go minic is iad a bhíonn thíos níos mó leis ná an fear agus an bhean fiú.

Uaillmhian

Sílimid go bhfuil an bhean sa dán seo beagán leithleasach, agus nach bhfuil ar a hintinn ach í féin. Lorgaíonn sí rudaí áiféiseacha, cosúil le "saoire thar lear" agus "meas na mílte". Níl sí sásta leis an méid atá aici is léir. Tá sí ag éileamh níos mó i gcónaí.

Tá na mianta atá aici go dtí an pointe sin réasúnta dar liom. Níl uaithe ach cothromaíocht sa phósadh go dtí an staid sin. Agus ní féidir locht a chur uirthi as sin. Ach ansin tosaíonn sí ag éirí róthógtha léi féin agus na nithe seafóideacha seo.